

ESİR ŞEHRİN İNSANLARI

Kemal Tahir

Öykü 1. Dünya Savaşı yıllarında, savaş sonrası karışıklık devam ederken, Osmanlı'nın devamını arzu eden devlet yapılanması ile Mustafa Kemal ve padişah karşıtı aydınların yeni oluşum ve Kurtuluş mücadelesini konu alan Kemal Tahir'in üçleme olarak yazdığı kitapların ilkidir.

Başkarakter Kamil Bey, Osmanlı İmparatorluğu'nda vazife almış, varlıklı ve hükümlü Selim Paşa'nın Avrupa eğitimi ve terbiyesi ile yetişmiş oğludur. Savaş yıllarında Avrupa'da yaşamaktadır. Ülkesinin savaşa bilfiil katılmayacağını düşünürken, tesadüf eseri, savaşa katıldıklarını haber alır. Bütün hayatını elit zümrede varlıklı olarak geçirmeye alışmış Kamil Bey, uzun zamandır ekonomik sıkıntı çekmektedir. Ailesi ile birlikte vatanına dönmeye karar verir. Karısı Nermin Hanım; çok zengin olduğu bilinen Taceddin Paşa'nın kızıdır. Ancak, Paşa hastalık dercesinde kumar tutkunudur, ev halkı da sorumsuzca lüks ve gösterişli yaşamış nihayetinde karısı Nermin, yirmi yaşına geldiğinde, Taceddin Paşa bilinmez bir şekilde eve ölü getirilmiş, akabinde aile tüm servetini kaybetmiştir. Nermin, her halinden güvenilir ve olgun olduğu belli olan Kamil Bey ile evlenmiştir. İkiside birbirlerine derin bir aşk ve sevgi ile bağlanmış ve ardından kızları Ayşe doğmuştur. Kızları, İspanya'da doğmuş, dadıları tarafından İspanyol eğitimi ve terbiyesi ile yetiştirilmiştir.

Seyahatleri esnasında, Kamil Bey, uzaktan haberlerini aldığı memleketi ile gerçekler arasındaki uçurumu görünce dehşete düşmüştür. Her yer yangın yeri gibidir, çocuk yaştaki kızlar dahi vücutlarını satarak para kazanmaya çalışmakta, salgın cinsel hastalıklar yayılmaktadır.

İstanbul'a vardıklarında Nermin'in halası, eniştesi ve kızları Sabriye onları sevinçle karşıladılar. Evlerinde misafir ettiler ve memnuniyetleri için paralandılar. Ancak, Enişte Bey, her şeye para gözüyle bakan, vatan- millet muhasebesini umursamayan zengin bir müteahhitti. İngiliz dostlarıyla birlikte Kamil Bey'i Kerkük'teki arazilerini İngilizlere satması için baskı yapıyordu. Kamil Bey, konuk olduğu evden nezaketini bozmadan ayrılmayı, senelerdir bakımsız bıraktığı miras evine yerleşmeyi kafasına koydu. Bağlarbaşı'ndaki köşk, seneler evvelden yıkık ve harap bir haldeydi, ancak, Kamil Bey yeni bir eve taşınacak güçte değildi. Köşke vardığında ise durumun tasavvur ettiğinden çok daha vahim olduğunu anladı. Eski komşusu Mahir Paşa'nın kendisinden dört yaş büyük Avrupalı, yakışıklı oğlu Fuat Mahir Bey ile buluştu. Hatırladığı özelliklerdeki Fuat Mahir Bey çok değişmiş, karısının ayrılmasından ve kızının kendisinden uzaklaşmasından buhrana girmiş, hayatını Kadirlik prensiplerine göre yaşamaya başlamıştı. Kamil Bey, Fuat Mahir Bey'in yardımıyla ustalarla tanıştı. Köşk yıkılmak üzereydi, oturulması mümkün değildi, ancak, köşkü yıktırıp kazanacağı parayla selamlık bölümünü tamir ettirebilirdi. Eski komşusunun yardımıyla kısa sürede selamlığı onarıp kullanıma hazır hale getirdiler. Fuat Mahir Bey, yardımseverliğinin yanında, Kamil Bey'e yakından haşır neşir olduğu Türk ve Arap kültürleri ayrıca tarikatlar ve felsefe anlamında yol gösteriyor, Avrupalı eğitimle kendi memleketi detaylarından uzak kalmış Kamil Bey'e yeni ufuklar açıyordu.

Mart 1920 senesinde İngilizler İstanbul'u işgal ettiler, Kamil Bey bu zamanlarda evinde oturuyor, ekonomik olarak zorluk içinde vatani ve ailesi için neler yapabileceğini düşünüyordu. Karısının halasından gelen zorunlu borçları kabul etmek zorunda kalıyordu. Zamanını değerlendirmek için de doğuştan yetenekli olduğu resim konusunda eserler veriyordu. Avukatı ile bir görüşmesinde elinde kalan mallarının alış veriş hususunda konuştuğu bir sırada, eski okul arkadaşı Ahmet ile karşılaştı. Ahmet, eski okul arkadaşları İhsan'ın on yıl hapis ile cezaevinde yatmakta olduğunu, İhsan'ın karısı Nedime ile hep birlikte kurdukları Karadayı ismindeki dergide çalışmakta olduklarının bilgisini verdi. Dergi aynı zamanda rejime karşı çıkanların bulunduğu, sivil polisler tarafından sık sık ziyaret edilen ve gizlice Anadolu'ya yardım sevk edilen üs konumundaydı. Kamil Bey buradaki vazifesinde vatani uğruna büyük bir tehlikeye girecek, para kazanamayacağı gibi de, zaten zor durumdaki ekonomik mücadelesini katlayacaktı. Nedime Hanım, cesur, vatanının kurtuluşu uğruna kendi can ve mevcudiyetini önemsemeyen gebe ve yalnız bir kadındı. Kamil Bey, işin inceliklerini kısa sürede öğrendi. Yalnız kadını kendince muhafazasına alma azmindeydi. Karısı Nermin, Kamil Bey'in hiç para kazanmaksızın yaptığı çalışmaların detayını bilmesede rahatsız, halasının ve eniştesinin tesiri altında sitemkar davranmaya başlamıştı. Karadayı Gazetesinde bir taraftan yazı ve hat çalışmaları yapılırken, Anadolu'ya yardım zor koşullar altında devam ediyordu. Kamil Bey, önemli belgelerle dolu kuru üzümle kamufle edilmiş sandığı Gülcemal vapuru kahvecisine verirken suçüstü yakalanarak tevkif edildi. Padişaha yakın ünlü Selim Paşa'nın oğlu olan Kamil Bey, cezaevinde hem kınanıyor hem de bildiği şeyleri söyleyerek yaptığı hatadan dönmesi ve akabinde iyi bir vazifeye yerleştirilerek ailesini kurtarması konusunda baskı görüyordu. Kamil Bey, Nedime'yi koruyarak hiçbir şey bilmediğini, yaptıklarının masum çalışmalar olduğunu savunurken, kendisi gibi tutuklu bulunan Ahmet, çoğu şeyi itiraf ederek davalarına ihanet etti. Kamil Bey, artık hain olarak gördüğü eski okul arkadaşını yalana da baş vurarak haksız duruma düşürdü, kısa bir zaman sonra da Ahmet intihar etti. Kamil Bey, hapishane gardiyanı olan saf köylü çocuğu kandırarak çeşitli bilgiler alıyor, olayların iç yüzüne vakıf oluyordu. Bu umutsuz ve kötü ortamda yegane sevindirici gelişme İnönü Zaferiydi. Karısı Nermin ve Nermin'in ailesi artık Kamil Bey'e iyice kızgın, bu işteki ısrarında aleyhtar hareket ediyorlardı. Kamil Bey, araya giren herkesi ve teklifleri geri çevirerek davasında ısrarcı oldu. Yapılan mahkeme, kendisini yedi yıl ile cezalandırdı.

Temalar

Vatan Sevgisi Vatan sevgisi ve vatan uğruna mücadele, kişilerin kendi varlıklarından, ailelerinden dahi üstündür.

İhanet Kişilerin vatanlarına ve davalarına ihaneti affedilemez.

Cinsiyet/ Feminizm Cinsiyet ayrımı sadece insanların fikirlerindedir. Kadın ve erkek toplumda eşittir ve her görevde cinsiyet ayrımı yapılmaksızın etkin şekilde çalışmalıdır.

Kişiler

Kamil Bey Padişah Abdülhamit'in tanınan, varlıklı vezirlerinden Selim Paşa'nın tek evladıdır. Avrupa'da, iyi bir eğitim ve terbiye ile büyümüş, Nermin Hanım ile sevgi dolu evlilik yapmış, onurlu bir adamdır.

Nermin Hanım Kamil Bey'in karısıdır. Taceddin Paşa'nın, varlık içinde büyüttüğü fakat babasının sorumsuz davranışları neticesinde varlığını kaybederek, güvenilir bulduğu Kamil Bey ile evlenmiştir. Kocasına evlilikleri süresince hep güvenmiş ve bağlı olmuştur fakat, Kamil Bey'in gazetede çalışması, ekonomik halinin bozulması ve akrabalarının tesiri ile sitemkar tavırlar sergilemeye başlamıştır.

Ayşe Kamil Bey ve Nermin Hanım'ın altı yaşındaki tek çocuklarıdır. İspanyol terbiyesi ile büyümüş, yaşitlarına nazaran olgun ve görgülü bir yapıdadır.

Hala Nermin Hanım'ın halasıdır. Yeğenine son derece bağlı, maddi varlığını göstermeyi seven, mevcut iktidar yanlısı bir kadındır.

Enişte Bey Nermin'in halasının eşidir. Müteahhitlik yapan, zengin bir adamdır. Vatan ve millet uğruna düşünmeyi sevmez, para ve güç sevgisi fazladır.

Sabriye Nermin Hanım'ın kendisinden dört yaş büyük boşanmış kuzenidir. Keyfine göre hareket etmeyi sever. Kamil Bey'e akrabası olmasına rağmen kur yapmış ancak, Kamil Bey tarafından cevap görememiştir.

Fuat Mahir Bey Kamil Bey'in Galatasaray Lisesi'ni bitirmiş, kendisinden dört yaş büyük eski ahbabı ve komşusudur. Oldukça beğenilen, Avrupalı bir erkekken karısının ayrılması ve çocuğunu kaçırmayla buhrana girmiş, hayatını yalnız başına ve Kadirlik prensiplerine göre yaşamaya başlamıştır.

Ahmet Kamil Bey'in okul arkadaşıdır. İhsan Bey ve karısı Nedime ile birlikte kurdukları Karadayı isimli gazetede çalışmakta, durumu kamufle ederek Anadolu'ya ve padişah karşıtı gruplara yardım ve sevkîyat yapmaktadır. Yakalanana kadar dürüst ve özverili şekilde çalışır fakat tevkif ardından davasına ihanet ederek her şeyi itiraf eder. Kamil Bey'in akıllıca tutumu ile oklar kendisine çevrilir. Cezaevindeki işkencelere ve üstündeki baskılara dayanamayarak intihar eder.

İhsan Kamil Bey ve Ahmet'in okul arkadaşlarıdır. Kurdukları gazetede gizlice çalışmalar içindeyken yakalanmış, cezaevine konulmuştur.

Nedime İhsan'ın karısıdır. Gebe ve yalnız bir kadın olmasına rağmen, vatan uğruna her şeyi göze almış, cesur bir kadındır.

Niyazi Ağabey Nedime Hanım ve İhsan'ın dostudur. Her zaman onlara yardım vermiş, çevresindeki herkesi vatan mücadelesi için cesaretlendirmiştir.

Ramiz Efendi Mütareke ardından, kurtuluş mücadelesindeki yedek subay ve öğretmen.

Fatma Hanım Ramiz Efendi'nin cahil fakat vatan sevdalısı karısı.

Asker İbrahim Kamil Bey'in tevkif edildiği cezaevinde gardiyandır. Saf, köylü Anadolu gencidir. Kamil Bey tarafından rahatlıkla kandırılır, Kamil Bey'in hapisshanedekiler ve dışarısı hakkında bilgi almasını sağlar.

AHMET (Hain)

Karakter Kamil Bey'in Galatasaray Lisesi'nden arkadaşı olan Ahmet Bey, mütareke sonrası kurtuluş mücadelesinde, İhsan ve Nedime Hanım ile beraber Karadayı Gazetesini kurmuş, burada yazarlık faaliyetleri ile kamufle ederek Anadolu'ya belge ve mühimmat yardımı yapmıştır. Baştan beri her türlü görevde bilfiil hizmet içinde olan Ahmet, yakalanmasından sonra her şeyi itiraf etmiş, arkadaşlarını ele vermiştir. Uzun süredir ölçüsüz ve hoppa hareketleri olduğu bilinen fakat yaptığı önemli çalışmalar nedeniyle meziyetleri ön planda tutulan adamın, zor durumlar akabinde hain karakteri meydana çıkmış, çareyi sulugöz bir şekilde ağlamakta ve en nihayetinde intiharda bulmuştur.

Aktiviteler Ahmet, öğrencilik yıllarının ardından önemli bir vatan veya memuriyet hizmetinde bulunmamış, ancak İhsan ve Nedime ile çalışmaya başlayınca her türlü çabası ve paylaşımı vatan kurtuluşu için olmuştur. Aynı zamanda gazetenin çıkarılması için, yazarlık, dizgi konularında görev yapar. Kendi için severek yaptığı en yoğun aktiviteler sigara ve çay içmektir.

ÖRNEK ANILAR

Hoppa Ahmet, hiçbir zaman hareketlerinde kontrollü olamamış, hoppa davranışları çevresindekiler tarafından kanıksanmıştır. En yakın arkadaşları bile Ahmet'in hoppalığından bahsederler. "Ben doğrusu rahatsız etmeye korkmuştum! Ahmet'i bilirsiniz... Hoppadır. Hiç değişmedi."

Ölçüsüz Ahmet, tutarsız ve ölçüsüz hareketleri bilinen, bundan dolayı da çoğu zaman önemsenmeyen bir adamdı. "Onun böyle ölçüsüz kederleriyle ölçüsüz neşelerine alışık olduklarından pek ciddiye almadılar."

Sulugöz Ahmet yakalanıp cezaevine konulduktan sonra bildikleri söylemiş, her şeyi itiraf etmişti. Hem düştüğü durumun vahimliği, hem de Kamil Bey ile karşılaşmaları ve Kamil Bey'in tavrı, Ahmet'i geçmiş ile alakalı muhasebe yapmaya zorluyordu. Yaptıklarının ağırlığı karşısında Ahmet, tek çareyi ağlamakta buluyor, mütemadiyen ağlıyordu. "Ahmet, etüvden yeni çıkmış bir hasta elbisesi gibi bumburuşuk çarpık çurpuk ayakta duruyor, gözlerinden sel gibi yaşlar akıtarak ağlıyordu. Elleri öne doğru sarkmıştı. Yaşlar, sapsarı aptal yüzüne yağlı bir muşamba manzarası veriyordu."

Hain Ahmet bağlı bulunduğu davasına ihanet etmiş, ilk zorlukta bildiği her şeyi anlatmıştı. Yaptığı sadece vatana ihanet değil, kocası hapiste gebe bir kadını da ateşe atmak, hem de Kamil Bey'i uçuruma yuvarlamaktı. Kamil Bey, eski okul ve dava arkadaşını tanıyamıyordu. "Kamil Bey bu pis alçaklık makinesini yenmiş olmaktan gelen bir tatlı güven duyuyordu. Sultanahmet'te rastlayıp sıra kahvelerde oturdukları zaman kendisine öğrettiği yalanla Ahmet'i yere sermişti. Zerre kadar acıma duymuyordu. Çünkü vurup devirdiği yaratık, artık Ahmet değildi. Elle tutulur bir vatan ihaneti." Kamil Bey, gene de yaşadıklarının ve Ahmet'in yaptıklarının sorgulamasını yapardı. "Ahmet kendi kendisine neden acımamış! Uğruna seve seve öleceğini söylediği bir davada bir gebe kadını az kalsın suçüstü yakalatacak değil miydi? 'Ahmet, kendi kendisini bitirmiş bir adam! Ahmet bundan sonra her şeyi taşımak zorundadır.'"

KAMIL (Vatansever)

Karakter 36 yaşındaki Kamil Bey, ünlü Selim Paşa'nın, Avrupa'da iyi tahsil görmüş ve yetişmiş oğludur. Kendisi gibi meşhur bir Paşa'nın çocuğu olan Nermin Hanım ile evlenmiş, mesut bir yuva kurmuştur. Kamil Bey, tüm davranışlarında ciddi, ölçülü ve soğukkanlı olmuş, çevresindekilere alçakgönüllü hareket etmiş bir karakterdir. Sadece kendini düşünmeyerek yardımsever ve korumacı davranan bir insandır. Zaman zaman çocuksu ve maymun iştahlı davranırsa bile terbiyeli ve bilgedir. Kamil Bey karakterinin en önemli özelliği şartlar ne olursa olsun vatanını her şeyden üstün görmesidir.

Aktiviteler Kamil Ney, Allah vergisi üstün bir resim yeteneğine sahiptir. Zamanını resim ve gravür yaparak değerlendirmeyi sever. Ünlü müzelerdeki eserleri izlemek ve muhakemelerini yapmaktan hoşlanır. Bahçe işleriyle meşgul olmaktan, bahçede kaz, ördek, tavuk beslemekten keyif alır. Kitap okumak hayatının en önemli aktivitelerindendir. Aynı zamanda ileri seviyedeki Fransızca bilgisiyle kalın kitapların tercümelerini yapar.

ÖRNEK ANILAR

Ölçülü Kamil Bey, aldığı eğitim ve terbiyenin neticesi, aynı zamanda karakterindeki üstün vasıflardan dolayı her bakımdan ölçülü bir karakterdi. "Kamil Bey, Abdülhamit'in en zengin vezirlerinden Selim Paşa'nın tek çocuğuydu. Genç yaşında çok büyük bir mirasa konmuş, buna dayanarak her şeyde – aile reisliğinde bile – gerçek amatör sporcu ölçüleriyle onurlu yaşamıştı. Tutumlulukta, eli açıklıkta, ataklıkta, ihtiyatkarlıkta, gururlulukta, alçakgönüllülükte, hatta sevgide, düşmanlıkta amatör sporcu doğruluğuyla davranır, hangi zor altında bulunursa bulunsun bu ölçüyü bozmayacağına güvenirdi."

Soğukkanlı Kamil Bey'in ruhunda ve hareketlerinde soğukkanlılık hakimdir. Hayatın getirdiklerine karşı telaşsız karakter özellikleri gösterir. "Ruh gücünün, soyluluğunun, bilgisinin olağan sonucu saydığı soğukkanlılığını da çocukluğundan beri korumaya çalışmış, en tehlikeli durumlarda telaşını bastırıp kimseden yardım istememeye kendisini alıştırmıştı."

Ciddi Kamil Bey'in şaka yapmayı bilmeyen ve sevmeyen ciddi karakteri vardı. Bu sebepten, karşısındaki herkesi de ciddi konuşmasını ve davranmasını beklerdi. "İhsan karısından emindir. Biz de eminiz. Dur, hemen somurtma! Tabii senden de eminiz. Hiç değişmemişsin. Okuldayken de şakanın hiçbir çeşidini beceremezdin."

Alçakgönüllü Babası üst düzey bir paşa olan, her zaman varlıklı elit zümrede yaşamaya alışkın Kamil Bey, son derece alçakgönüllü bir insandı. "alçakgönüllü bir paşa oğluydu Kamil Bey... Amelelerle birlikte çalıştığını, tavuklarıyla kendisinin uğraştığını görmüşlerdi."

Yardımsever Kendi koşulları her ne olursa olsun, Kamil Bey çevresini koruyup gözeten, elinden geleni esirgemeyen, yardımsever bir karakterdi. "Ne diyorsunuz? Öyleyken? Bu 'Cehenneme' diyecekti: Burada asla olmaz. Derhal eve gitmelisiniz! Bana yapılacak işleri gösteriveriniz... Kolayca kavrayacağımı sanıyorum. Zora düşersen Ahmet yardım eder. Ya da ben eve gelir, size danışırım... Bana bunu neden söylemediler? Daha önce bilseydim..."

Çocuk ruhlı Kamil Bey, ne kadar olgun ve ciddi bir insan olsa da, ruhunun derinliklerinde aslında bir çocuk vardı. Karısı Nermin, bu hallerini zaman zaman yadırgar, anlamlandıramazdı. "Nermin, deminden beri kendisini kendi evinde adeta yabancı hissetmeye başlamıştı. Yaşlı başlı insanların saatlerden beri böyle saçma şeylerle usanmadan nasıl ilgilendiklerine şaşırıyordu. O kadar ki, bir aralık, zıddına basmak isteyip istemediklerinden şüphelendi. Kocasını eskiden beri çocuk gibiydi."

Korumacı Kamil Bey sevdiği herkese karşı korumacı davranan, onların sıhhatli mevcudiyetlerini gözeten bir karakterdi. "Bütün gerçek sevgilerde bence işte bu duygu oluyor. Son derece bencil... son derece insanca bir şey... İnsancıl ama, son derece barbar hayvanca... Ben sevdiğime karşı böyleyim. Ölünceye kadar da, korkarım, böyle kalacağım... Anormal, evet... Çocuğumun kız olmasında da bunun belki etkisi vardır. Kızlar, erkeklerden daha çok korunmaya muhtaç..."

Maymun İştahlı Kamil Bey'in aktivitelerinde çeşitlilik hakimdi, gerek çok sayıda konuda yetenekli olduğundan, gerek se maymun iştahlı tabiatından kararsız davranır, kimi zaman da sebat edemezdi. "Evet, karmakarışık... Ben pek maymun iştahlıyım. Bazı resim yaparım. Resimde bazı pastel, bazı suluboya, bazı yağlıboya, bazı karakalem olur. Bazı gravür için tahta oyarım. Öyle zamanlar gelir ki bir hafta gece, gündüz yazı yazarım. Sonra yazdıklarımı bir kenara bırakır, bir kitabı tercümeyle kalkışıyorum. Tabii hepsi yarım kalır."

Sorumluluk Sahibi Hayatının çoğunluk bölümünü Avrupa'da geçiren, ancak mütareke akabinde vatanına dönen Kamil Bey, kurtuluş mücadelesinde elini taşın altına koymasının gerektiğinin farkında olan, sorumluluk sahibi bir adamdı. "Sonraları Ayşe'nin yüzüne nasıl bakardım. Bütün ayşelerin yüzüne? 'Babacığım, Kurtuluş Harbi sırasında siz nerede bulunuyordunuz? Diye sorarsa... Çok şükür... Hay Allah müstehakını versin! İsabet ki tehlikeydim azizim... İnsanlık, vatandaşlık ve babalık şerefimin lekelenmesini hiç farketmeyebilirdim."

Vatansever Kamil Bey, vatan sevgisini ve mücadelesini her şeyden üstün tutan bir adamdı. Fakat, bolluk ve refah içinde yaşamış, hayatında ciddi sorumluluk almamış karısı Nermin için, bu duyguları anlamak zordu. "Bugün bu memlekette kibar yer yok, sevgilim, düşmanlara ırzlarını satanlar var. Biz de onların içine girecek değiliz. Sen olup bitenleri bilmiyorsun. Beni dinle ruhum, palavranın hiçbir çeşidinden hazzetmediğimi bilirsin! Sözlerimi sakın yanlış anlama. Bir vatan kaybetmek üzereyiz. Bu felakette öncelikle bizim gibi yaşayanların suçluluğu var. Biz, bu toprakların nimetlerinden bol bol yararlanmışız! Sonra, bizi bolluk, zenginlik, sefihlik içinde yaşatanlara, bu uğurda asırlardır perişanlık çekenlere karşı hiçbir zaman vazifemizi yapmamışız. Bir vatan kaybediyoruz, karıcığım, bunun anlamını kavrayamadığına eminim. İnşallah, kavramana da meydan kalmaz. Ben Hindistan'ı, Siyam'ı, Mısır'ı, yani sömürgeleri hep dolaştım. Oralarda, yabancı üniformasıyla dolu salonları, sarayları gördüm. İngiltere'de tanıdığımız subaylardan hiçbirisi, sömürgelerinde gördüklerime benzemiyordu. Londra'da insan olan bir binbaşı, Hindistan'da hayvan haline gelmişti. Bugün, İstanbul'da, seni bunlardan birisiyle konuşurken görmeye bile katlanamam. Biz burada kalacağız, karıcığım, bu kırmızı yün kazağınla siz burada oturacaksınız. Sonuna kadar boğuşulacak... Zafer kazanılacak... Kılığımızı, kıyafetimizi o zaman düşünürüz."

Ayşe (Terbiyeli)

Karakter Kamil Bey ve Nermin Hanım'ın kızları Ayşe, Avrupa terbiyesi ile yetiştirilmiş altı yaşındaki bir çocuktur. Yaşıtlarına nazaran daha olgun tavırlar sergilese de, esasında çekingen ve vahşi bir kızdır. Kendisine karşı gösterilen sıcak tavırlar karşısında ancak yumuşak huylu ve sokulgan davranır. Son derece terbiyeli olan Ayşe, biraz sulugözlüdür.

Aktiviteler Avrupa'dan İstanbul'a zorunlu olarak taşınmak mecburiyetinde kalan Kamil Bey ve ailesinde, Ayşe de, gördüğü ve alıştığı aktiviteleri değiştirmiştir. Yeni taşındıkları evde babasının bahçeye aldığı ördek, kaz ve tavuklarla oynamayı sever. Zamanını annesinin yanında evde veya annesinin halasının evine misafirlığe giderek geçirir.

ÖRNEK ANILAR

Çekingen/ Vahşi Yeni tanışmalar Ayşe için zordu. Çekingen tabiatı olan çocuk, vahşiliğe yakın karakterini aşkar ediyordu. "Bağlarbaşı'na yaklaşırken Kamil Bey, Ayşe'yi bu tanışmaya hazırlaması gerektiğini düşündü. Ayşe, yeni gördüğü insanlardan kimini nedense yadırgıyor, üstüne düşüldükçe çekingenliği enikonu vakşiliğe dönüşüyordu." Ayşe, Nemide Hanım misafirlığe geldiğinde de aynı tavrını devam ettirdi. Nemide, Ayşe'yi annesine sorduğu vakit, Nermin "Henüz hazır değil... Yukarı kaçtı. Biraz vahşidir." Sözleri ile kızını ifade etti.

Yumuşak huylu/ Sokulgan Ayşe'nin vahşi ve çekingen karakteri sadece kendisine yakın alaka gösterildiğinde değişiyor, Ayşe birden yumuşak huylu ve sokulgan bir çocuk haline geliyordu. " Bütün esmer kız çocukları gibi üzerinden şirretlik aktığı halde, Ayşe hakikatte bir tekir kedi yavrusu gibi yumuşaktı, sokulgandı."

Terbiyeli İspanyol dadılar tarafından itinayla yetiştirilen, Ayşe aldığı üstün terbiye neticesinde yaşıtlarından daha özel davranan bir kızdı. "Ayşe, annesinden izin almadan hiçbir şeye elini sürmezdi ki..."

Sulugözlü Kamil Bey'in cezaevine konması ve geçirilen ağır süreç, altı yaşındaki bir kız çocuğu için epey eğırdı. Ayşe, elinden hiçbir şey gelmediğinden, çareyi sürekli ağlamakta buluyordu. " ' Ayşe, çok şükür, insan gibi ıstırap çekecek yaşta bulunmuyor.' Kendisi için ağlamaktan harap olduğunu söylemişlerdi."

Nemide (Yürekli)

Karakter Mütareke sonrası dönemde, padişah karşıtlarının oluşturduğu aydın grubunda kocası İhsan Bey ve Ahmet ile birlikte çalışan Nemide, kendisini ve doğmamış çocuğunu vatanının ikbali için hiçe sayan, yürekli, saygın bir kadındır. O, istikbal yolunda kadın veya erkek olmanın uğraşmamaya, çalışmamaya bahane olamayacağını düşünür. Zeten, feminist fikirde olan iki türünde farklı olmadığını savunan bir karakterdir. Koşullar ne kadar zor olursa olsun umutlarını hep canlı tutar.

Aktiviteler Nemide hayatını tamamen mücadeleye adanmıştır. Matbaadaki tüm işleri kendisi sürdürür. Gazetede yazıların hazırlık ve basım çalışmalarıyla uğraşır, gazetecilik yapar. Bu vesileyle de, belge ve mühimmat yardımını devam ettirir.

ÖRNEK ANILAR

Feminist Kadın ve erkek arasındaki yıllardan beri süregelen sözde farklılık ve dayatmalar, feminist ruhdaki Nedime için son derece yanlış ve saçmaydı. Hatta, kadının örtünmesini de, aşağılayıcı bir unsur olarak görüyordu. "Geriliği atmak için sosyal sorumluluğa hiç bakmamalı... Aklım erdi ereli ben çarşaftan nefret ediyorum. Ne zaman peçemi indirsem, bir çalınmış mal haline geldiğimi düşünerek sıkılıyorum. Çarşaf yobaz uydurması... Tersine, kapalılık, hele peçe kullanmak kadını daha hayasız ediyor. Peçede bir çeşit kesin güven var... Oysa insan, bugün hayat karşısında kesin güven duymalı..." Cinsiyetler arasındaki yaptırımları her daim sorgulayan Nemide, kadının, kadın olduğu için korunması gerektiği duygusunu, kadını korumaya muhtaç bir tembel yapmaktan ibaret zorlama olarak tasavvur ederdi. "Evet... Güvenin fazlası iyi değil... Şımarıklık verir, hantallık, hatta tembellik verir... Hele biz kadınlar tetik üstünde bulunmalıyız. Yoksa çocuklarımız nasıl yetişir? Şimdi burada kostüm tayyörle olmak isterdim. Şapkamı da şuraya asmalıydım."

Cesur Yaptığı tehlikeli işlerin farkında olan Nemide, dava için kendini düşünmemeyi, cesur olmayı öğrenmişti. " 'Yabancı polislerden... Burasını aramaya geldiler zannettimde... Ben... Size nasıl anlatayım?' Utanarak gülümsedi. 'O kadar korkak değilim... Herkes gibi olaylar meydana gelmeden önce korkuyordum. İçine girince, uğraşmak zorunda oluşumdan mıdır nedendir, korkuyu unutuyorum!' "

Yürekli Yaptığı hizmetler ve yürekli tavırları herkes tarafından bilinen Nemide, çevresi tarafından hayranlıkla

karşılanıyordu. Özellikle erkekler, Nemide için övgü dolu sözler ile konuşuyorlardı. “ 'Bizim gibi yüz erkeğe bedel! ' Dedi. 'Nemide Hanım utanarak gözlerini kaçırdı ama, Kamil Bey aldırmadı. 'Doğru söylüyor! Ben de aynı inançtayım.' ”

Umutlu Nemide'nin mevcut durumuna rağmen tehlikeyi göze alarak mütemadiyen çalışmasının tek nedeni vardı. Nemide, geleceğe herkesten daha çok umutla bakıyordu. “ İyi ama, dünyada bu kadar taze umut varken... Umut bu kadar bolken... Umut doğup yeni umutlar doğurarak durmadan artarken bize umutsuzluk nereden geliyor? Çiçek açmış meyve ağaçlarını da düşünün. Onlarda renkli, kokulu bir duman halinde, işe yaramaktan gelen bir gurur buram buram tüter.”

Saygın Karadayı Gazetesinin bulunduğu Babıali esnafı ve cemiyetinde bir kadın olarak mevcudiyetini sürdüren Nemide, herkesin saygısını kendi karakteri ile kazanmıştı. “Hepside birbirleriyle sözleşmişler gibi bu kapıdan içeriye bir damla içki sokmuyorlardı. Herkes nafakasını dışarda 'zıkkımlanıp' öyle geliyordu. Babıali esnafının bir kadına karşı gösterebilecekleri en büyük saygı da ancak bu kadar olurdu.”